

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	3	2	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	4
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester

1046

HISTORY (In all Mediums)

Paper—History of the Punjab (1469-1849 A.D.)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

- Note :-**
- (i) Attempt **five** questions in all. Question **I** is compulsory.
  - (ii) Attempt **one** question from each of Units I to IV.
  - (iii) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.
  - (iv) An outline map of pre-partition Punjab is attached.

- I. Answer any **nine** of the following in about 25-30 words each :
- (i) Who started Manji System and why ?
  - (ii) Masands.
  - (iii) Who was Bhai Gurdas ?
  - (iv) Importance of Akal Takht.
  - (v) When and where Guru Tegh Bahadur was martyred ?
  - (vi) Name the four sons of Guru Gobind Singh.
  - (vii) When and between whom the Battle of Chappar Chiri was fought ?

- (viii) When and where Banda Bahadur was executed ?
- (ix) What do you know about Misl ?
- (x) What do you mean by Rakhi ?
- (xi) Name any two ministers of Ranjit Singh.
- (xii) Battle of Jamrud.
- (xiii) Who was Rani Jindan ?
- (xiv) Name the four battles of First Anglo-Sikh war.
- (xv) When Punjab was annexed to British Empire ? Who was the Governor General at that time ?

9×2=18

UNIT—I

- II. Describe the main teachings of Guru Nanak. 18
- III. Discuss the causes and significance of the martyrdom of Guru Arjan Dev. 18

UNIT—II

- IV. Examine the circumstances leading to the creation of Khalsa. Write its significance also. 18
- V. Write a detailed note on the role of Gurmata and Dal Khalsa in the 18th century Polity. 18

UNIT—III

- VI. What do you know about the expansion of the Kingdom of Lahore under Ranjit Singh ? 18
- VII. Describe the social structure in the early 19th century Punjab. 18

UNIT—IV

VIII. Write a detailed note on Anglo-Sikh relations upto 1839. 18

IX. On the outline map of the Punjab show the following places and write explanatory note on any **four** :

Amritsar, Goindwal, Kartarpur, Anandpur Sahib, Ropar, Muktsar, Lahore, Sirhind, Multan, Paonta Sahib. 10,8

(हिन्दी माध्यम)

- Note :-**
- (i) Attempt **five** questions in all. Question I is compulsory.
  - (ii) Attempt **one** question from each of Units I to IV.
  - (iii) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.
  - (iv) An outline map of pre-partition Punjab is attached.

- I. कोई नौ भाग करो। हरेक भाग का उत्तर 25-30 शब्दों में दो :
- (i) मंजी व्यवस्था किसने और क्यों शुरू की ?
  - (ii) मसंद
  - (iii) भाई गुरदास कौन था ?
  - (iv) अकाल तख्त का महत्व।
  - (v) गुरु तेग बहादुर की शहीदी कब और कहाँ हुई थी ?
  - (vi) गुरु गोबिंद सिंह के चार साहिबज़ादों के नाम लिखो।
  - (vii) चप्पड़ चिड़ी की लड़ाई कब और किनके दरमियान लड़ी गई थी ?
  - (viii) बंदा बहादुर को कब और कहाँ फांसी दी गई थी ?
  - (ix) आप मिस्ल के बारे में क्या जानते हो ?

- (x) आपका राखी से क्या अभिप्राय है ?
- (xi) रणजीत सिंह के दो मंत्रियों के नाम लिखो।
- (xii) जमरौद की लड़ाई।
- (xiii) रानी जिंदा कौन थी ?
- (xiv) पहले अंग्रेज-सिख युद्ध की चार लड़ाईयों के नाम लिखो।
- (xv) पंजाब पर ब्रिटिश साम्राज्य का कब्ज़ा कब हुआ था ? उस समय गवर्नर जनरल कौन था ?

9×2=18

यूनिट-I

- II. गुरु नानक की मुख्य शिक्षाओं का वर्णन करो। 18
- III. गुरु अर्जन देव की शहीदी के कारणों और महत्व पर चर्चा करो। 18

यूनिट-II

- IV. खालसा की रचना की परिस्थितियों की समीक्षा करो। इसका महत्त्व भी बताओ। 18
- V. 18-वीं शताब्दी की राज्य-व्यवस्था में गुरुमता और दल खालसा की भूमिका पर विस्तृत नोट लिखो। 18

यूनिट-III

- VI. रणजीत सिंह के अधीन लाहौर राज्य के विस्तार संबंधी आप क्या जानते हो ? 18
- VII. 19-वीं शताब्दी के प्रारंभिक पंजाब में सामाजिक संरचना का वर्णन करो। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. 1839 ਤਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ-ਸਿੱਖ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਪਰ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

18

IX. ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਮਾਨਚਿਤ੍ਰ ਪਰ ਨਿਮਨਾਕਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਕੋ ਦਿਖਾਓ ਔਰ ਕਿਨ੍ਹੀ ਚਾਰ ਪਰ ਵਯਾਖਯਾਤਮਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :-

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੋਝੰਦਵਾਲ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਪੜ, ਮੁਕਤਸਰ, ਲਾਹੌਰ, ਸਰਹਿੰਦ, ਮੁਲਤਾਨ, ਪਾਝੰਟਾ, ਸਾਹਿਬ।

10,8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- Note :-**
- (i) Attempt **five** questions in all. Question I is compulsory.
  - (ii) Attempt **one** question from each of Units I to IV.
  - (iii) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.
  - (iv) An outline map of pre-partition Punjab is attached.

- I. ਕੋਈ ਨੌਂ ਭਾਗ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਓ :
- (i) ਮੰਜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਸਨੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ?
  - (ii) ਮਸੰਦ।
  - (iii) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕੌਣ ਸੀ ?
  - (iv) ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।
  - (v) ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਿਥੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ?
  - (vi) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

- (vii) ਚੱਪੜ ਚਿੜੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ ?
- (viii) ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ?
- (ix) ਤੁਸੀਂ ਮਿਸਲ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?
- (x) ਤੁਸੀਂ ਰਾਖੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ?
- (xi) ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਜਮਰੌਦ ਦੀ ਲੜਾਈ।
- (xiii) ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਕੌਣ ਸੀ ?
- (xiv) ਪਹਿਲੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xv) ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?
- ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਕੌਣ ਸੀ ? 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- II. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18
- III. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵੀ ਦੱਸੋ। 18

- V. 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਰਾਜ-ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਾ ਅਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

- VI. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਧੀਨ ਲਾਹੌਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 18

- VII. 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. 1839 ਤੱਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼-ਸਿੱਖ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

- IX. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉਪਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਉਪਰ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਪੜ, ਮੁਕਤਸਰ, ਲਾਹੌਰ, ਸਰਹਿੰਦ, ਮੁਲਤਾਨ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ। 10,8